

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ

УДК 376.3:159.9

DOI <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2025-2-124-130>

Жула Наталія Анатоліївна,

аспірантка кафедри соціальної роботи,

Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради,

м. Харків, Україна.

natalizhula@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7491-9322>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ФАХІВЦІВ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ З ДІТЬМИ З АУТИЗМОМ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасна система інклюзивної освіти в Україні відчуває гостру потребу в якісній педагогічній підтримці дітей з розладами аутистичного спектру, що зумовлює проблему підготовки компетентних фахівців в умовах інклюзії, оскільки традиційні формальні програми підвищення кваліфікації часто не є достатньо гнучкими та практико-орієнтованими для задоволення їхніх специфічних потреб. Недостатня розробленість організаційно-педагогічних умов для ефективної неформальної освіти, яка могла б оперативніше оновлювати знання та навички через тренінги, майстер-класи та супервізії, ускладнюється відсутністю чіткої системи її впровадження та недостатнім теоретичним обґрунтуванням, що призводить до фрагментарності знань і недостатньої системності у підготовці спеціалістів.

Актуальність дослідження підкріплюється також соціальним запитом на якісну інклюзивну освіту. Зростання кількості дітей з аутизмом вимагає нових підходів до підготовки фахівців з соціально-педагогічної підтримки, здатних забезпечити ефективний супровід таких учнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Організаційно-педагогічні аспекти неформальної освіти фахівців, що працюють з дітьми

з аутизмом в інклюзивному середовищі, були предметом дослідження таких науковців Є. Бохонька, Н. Кравчук, А. Мостовича, Н. Павлик, Ю. Романишин, Т. Скрипник та ін. Наукові праці присвячені неформальній освіті різних фахівців: С. Алексеєва, В. Анголенко, С. Богданова, Т. Василюк, О. Караман, О. Лазаренко, Л. Лук'янова, А. Назмієв, К. Недря, Н. Островська, Н. Печериця, В. Присяжнюк, І. Трубавіна, Є. Савельєва, М. Сорока, Ж. Стрілець, В. Шамоля, Я. Юрків та ін.

Аналіз досліджень та публікацій вказує на необхідність розробки нових моделей неформального навчання для фахівців, які працюють з дітьми з аутизмом в інклюзивному середовищі, враховуючи специфіку їхньої роботи та включаючи не лише практичні аспекти, але й осмислення етичних викликів, що і зумовило вибір теми даного дослідження.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні організаційно-педагогічних умов неформальної освіти фахівців, які працюють з дітьми з аутизмом в інклюзивному середовищі.

Основними методами дослідження стали: аналіз і синтез наукової літератури з проблем неформальної освіти фахівців, які працюють з дітьми з аутизмом в інклюзивному середовищі та порівняльний аналіз

організаційно-педагогічних умов неформальної освіти суб'єктів соціально-педагогічної підтримки.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується зростанням уваги до питань інклюзії та забезпечення прав дітей з особливими освітніми потребами, зокрема з розладами аутистичного спектра. Впровадження інклюзивної освіти вимагає від фахівців, які працюють з такими дітьми, не лише глибоких знань та спеціальних навичок, але й здатності до постійного професійного розвитку та адаптації до індивідуальних потреб кожної дитини з аутизмом. У цьому контексті особливого значення набуває неформальна освіта, яка, завдяки своїй гнучкості та практичній спрямованості, може відігравати ключову роль у підвищенні компетентності фахівців соціальної сфери, залучених до роботи з дітьми з аутизмом в інклюзивному середовищі.

У науковій літературі поняття «організаційно-педагогічні умови» трактується як синтетична категорія, яка поєднує організаційні та педагогічні аспекти навчального процесу. Воно не є простою сумою двох складових, а має власний зміст, що визначається конкретним контекстом дослідження, зокрема: організаційно-педагогічні умови як система заходів, спрямованих на формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців (Буцик, 2019); як сукупність структурних, методичних та ресурсних чинників, що забезпечують ефективність навчального процесу (Вдовичин, 2013); наголошує на необхідності інтеграції організаційних механізмів і педагогічних технологій для досягнення освітніх цілей (Пономаренко, 2020); шляхи організації освітнього процесу, а також сукупність відповідних засобів, форм, методів, прийомів, електронних ресурсів, що забезпечують формування інтегрованого інформаційно-освітнього середовища (Науменко, 2024).

Узагальнюючи наукові праці, трактуємо організаційно-педагогічні умови як комплекс взаємопов'язаних елементів, які забезпечують ефективне функціонування освітнього процесу, поєднуючи управлінські, методичні та

ресурсні аспекти. Вони не зводяться до механічного об'єднання організаційних заходів і педагогічних методів, а формують цілісну систему, адаптовану до конкретних цілей навчання.

Однак, перш ніж перейти до теоретичного аналізу організаційно-педагогічних умов, необхідно чітко визначити, кого саме розглядаємо під фахівцями, які працюють з дітьми з аутизмом в інклюзивному середовищі. Це поняття охоплює широке коло спеціалістів, кожен з яких виконує свою унікальну роль у забезпеченні якісного освітнього та соціального супроводу дітей з розладами аутистичного спектра в умовах інклюзії. До цієї категорії належать не лише педагоги, батьки, тьютори, а й психологи, соціальні працівники, дефектологи та інші фахівці, які формують комплексний супровід дитини з особливими освітніми потребами.

Для цих фахівців організаційно-педагогічні умови мають особливе значення, оскільки: визначають можливості для постійного професійного вдосконалення; забезпечують доступ до актуальних знань і практичних інструментів; створюють умови для ефективної міждисциплінарної взаємодії; формують середовище, що сприяє реалізації індивідуального підходу до кожної дитини

Таким чином, якісні організаційно-педагогічні умови стають ключовим фактором у підвищенні ефективності роботи всіх фахівців, що, у свою чергу, безпосередньо впливає на успішність інклюзивного навчання дітей з аутизмом. Якісні організаційно-педагогічні умови стають ключовим фактором у підвищенні ефективності роботи всіх фахівців, що, у свою чергу, безпосередньо впливає на успішність інклюзивного навчання дітей з аутизмом.

З огляду на це, наступним кроком нашого дослідження є детальний теоретичний аналіз складових організаційно-педагогічних умов неформальної освіти, спрямованих на професійний розвиток фахівців, які працюють з дітьми з аутизмом в інклюзивному середовищі.

Першою ключовою організаційно-педагогічною умовою ефективною неформальної освіти фахівців, які підтримують дітей з аутизмом

в інклюзивному середовищі, є розширення доступу до різноманітних освітніх ресурсів. Це передбачає збагачення спектру доступних програм та форм навчання для спеціалістів соціальної сфери та інших залучених осіб, включаючи курси підвищення кваліфікації, тренінги, конференції, семінари, майстер-класи, онлайн-курси та літні школи. Результати досліджень підтверджують наявність широкого спектру інструментів та ресурсів для професійного розвитку, таких як індивідуальні заняття, сертифікатні програми та короткотермінові онлайн-курси, кожен з яких має свої переваги у забезпеченні структурованого навчання, розвитку практичних навичок та гнучкого доступу до знань (Романишин, Бохонько, Мостович, 2023).

Різноманітні формати неформальної освіти, включаючи використання інформаційно-комунікаційних технологій, відкривають нові можливості для підвищення професійної компетентності. Офлайн-формати, такі як сертифіковані програми та конференції, забезпечують безпосередню взаємодію та практичну участь, тоді як онлайн-формат надає доступність навчання незалежно від місця знаходження (Купіна, 2021). Популярні онлайн-ресурси, такі як YouTube, EdEra, Prometheus та інші, мають значний освітній потенціал, надаючи доступ до сучасних матеріалів та інструментів для підвищення професійної ефективності фахівців, що працюють з дітьми з аутизмом.

Проте, аналіз наявних освітніх можливостей виявляє недостатню кількість програм, комплексно присвячених специфіці соціально-педагогічної підтримки дітей з аутизмом. Це підкреслює необхідність розробки спеціалізованих курсів, що поєднують теоретичні знання, методику та практичні інструменти для ефективної роботи з цією категорією дітей.

Другою ключовою організаційно-педагогічною умовою ефективної неформальної освіти фахівців, які підтримують дітей з аутизмом в інклюзивному середовищі, є стимулювання та розвиток їхньої професійної мотивації. Мотивація визначається як внутрішня та зовнішня рушійна сила, що спонукає до дії,

спрямовуючи індивіда на задоволення потреб (Скригун, Кочмарук, Капінус, 2013). У контексті педагогічних працівників, професійна мотивація є сукупністю внутрішніх і зовнішніх факторів, що заохочують до професійної активності для досягнення як особистих, так і освітніх цілей (Тріпак, Гарбарець, 2020). Для фахівців, які працюють з дітьми з аутизмом, мотивація включає прагнення до розширення знань, розвитку особистісних якостей та активної професійної діяльності, що визначає їхню залученість та бажання ефективно підтримувати цих дітей.

Подальший розгляд цієї умови передбачає аналіз необхідних знань та особистісних якостей фахівців соціально-педагогічної підтримки. Мотивація є рушійною силою для здобуття нових знань та розвитку важливих якостей, таких як психофізіологічні, психологічні та психолого-педагогічні характеристики, які є складовими їхньої професійної компетентності (Кудінова, Мугдусієва, Чернишева, 2023). Володіння цими знаннями та розвиток особистісних якостей є невід'ємними елементами ефективної підтримки дітей з аутизмом, підвищуючи як професіоналізм, так і мотивацію до постійного самовдосконалення (Шевченко, 2023).

Неформальна освіта відіграє важливу роль у стимулюванні та розвитку професійної мотивації фахівців. Вона надає можливості для здобуття нових знань, розвитку необхідних особистісних якостей та обміну досвідом, що сприяє підвищенню їхньої компетентності та, як наслідок, більш ефективному реагуванню на індивідуальні потреби дітей з аутизмом в інклюзивному середовищі. Таким чином, стимулювання мотивації через різноманітні форми неформальної освіти є важливим чинником успішної соціально-педагогічної підтримки.

Третьою ключовою організаційно-педагогічною умовою ефективної неформальної освіти фахівців, які працюють з дітьми з аутизмом в інклюзивному середовищі, є постійне збагачення навчально-методичного інструментарію та впровадження інноваційних форм і методів навчання. Методичне забезпечення включає

навчальні посібники, практичні рекомендації, збірки кейсів та спеціалізовані словники, що є важливим для якісного засвоєння матеріалу та підвищення ефективності навчання (Васільєва, 2021; Чубарук 2006). У контексті неформальної освіти, навчально-методичне забезпечення розуміється як комплекс науково-методичних матеріалів, дидактичних засобів та практичних рекомендацій, спрямованих на покращення роботи та якості соціально-педагогічної підтримки дітей з аутизмом (Фунтікова, 2024).

Розгляд форм і методів неформальної освіти, що сприяють поглибленню знань та розвитку особистісних якостей фахівців, є наступним важливим етапом. Серед найбільш доречних методів виділяються тьюторські сесії, воркшопи, вебінари, семінари, конференції, «круглі столи», майстерки, майстер-класи, тренінги та проєктна робота, які поєднують різні підходи до навчання (Фіцула, 2002). Враховуючи сучасні виклики, важлива можливість реалізації цих форм як онлайн, так і офлайн, забезпечуючи гнучкість освітнього процесу.

Вебінари, конференції та воркшопи є прикладами ефективних інноваційних форм неформальної освіти (Тарасенко, 2021). Вебінари забезпечують онлайн-зв'язок, інтерактивне спілкування та можливість запису, що робить їх зручними та безпечними (Пахомова, 2020). Конференції, особливо в онлайн-форматі, сприяють обміну досвідом та дискусіям з використанням сучасних цифрових інструментів. Воркшопи є інтенсивним груповим навчанням, спрямованим на підвищення майстерності через практику та спільне створення продуктів,

що може бути доповнено елементами гейміфікації та аналізу проблемних ситуацій (Новальська, 2022; Майковська, Юрко, 2019).

Загалом, представлені форми та методи неформальної освіти є гнучким набором інструментів, спрямованих на поглиблення знань та розвиток особистісних якостей фахівців, які працюють з дітьми з аутизмом в інклюзивному середовищі, і можуть адаптуватися до потреб та досвіду учасників освітнього процесу.

Висновки і пропозиції. Таким чином зробимо висновок, сучасна інклюзивна освіта в Україні потребує розвитку гнучких та практично спрямованих неформальних освітніх програм для фахівців, які працюють з дітьми з аутизмом, оскільки традиційні форми підвищення кваліфікації є недостатніми. Ключовим є розробка спеціалізованих курсів, що поєднують теорію з практикою через інтерактивні методи, такі як тренінги, вебінари та воркшопи, забезпечуючи доступність цих ресурсів, особливо онлайн, для фахівців у різних регіонах, що є особливо важливим в умовах воєнного стану.

Перспективним напрямком подальших досліджень є інтеграція міждисциплінарного підходу в неформальну освіту фахівців, які працюють з дітьми з розладами аутистичного спектра. Це передбачає об'єднання знань та досвіду педагогів, психологів, соціальних працівників, медичних фахівців, логопедів та ерготерапевтів для створення комплексної системи підтримки, яка враховуватиме різноманітні потреби дітей у різних сферах розвитку та забезпечить цілісний супровід для їхньої успішної інклюзії.

Література

1. Буцик І. М. Обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців агроінженерії (на прикладі вивчення сільськогосподарських машин). *Освітній простір України*. 2019. № 15. С. 73–80. DOI: <https://doi.org/10.15330/esu.15.73-80>
2. Вдовичин Т. Я. Обґрунтування організаційно-педагогічних умов для забезпечення навчального процесу майбутніх фахівців у педагогічному університеті. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2013. № 34. С. 225–229. URL: <https://surl.li/lgzbbba>
3. Пономаренко О. В. Поняття «організаційно-педагогічні умови» в контексті дослідження професійної освіти майбутніх магістрів психології. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах*. 2020. № 70, Т. 3. С. 197–200. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-3.36>
4. Науменко С. Організаційно-педагогічні умови створення інтегрованого інформаційно-освітнього середовища у закладі вищої освіти. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of*

Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems. 2024. Вип. 72. С. 133–143. DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2024-72-133-143>

5. Романишин Ю. Л., Бохонько Є. О., Мостович А. М. Неформальна та інформальна освіта дорослих в Україні. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 63. Том 2. С. 153–156. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/63.2.32>

6. Купіна О. В. Неформальна освіта в системі освіти України. *Збірник наукових праць ЛОГОС*. 2021. Vol. 5. С. 61–64. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-05.02.2021.v5.19>

7. Скригун Н. П., Кочмарук М. В., Капінус Л. В. Сутність мотивації як важливого чинника впливу на поведінку споживача. Формування ринкових відносин в Україні. 2013. № 4. С. 230–233. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2013_4_52

8. Кудінова М. М., Мугдусієва Н. К., Чернишева А. С. Мотивація праці як інструмент соціальної політики. Ефективна економіка. 2017. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5543>

9. Тріпак М., Гарбарець І. Мотивація та менеджмент суб'єкта інклюзивної освітньої інституції в умовах глобального економічного розвитку. Економічний аналіз. 2020. Т. 30, № 4. С. 157–163. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.04.157>

10. Шевченко М. О. Формування інклюзивної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у професійній підготовці : дис. ... канд. пед. наук : 015 «Професійна освіта». Одеса : Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2023. 186 с.

11. Васильєва Г. І. Формування методичної компетентності педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти в умовах інклюзивного середовища : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Г. І. Васильєва ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2021. 253 с.

12. Чубарук О. В. (упоряд.). Методичне забезпечення діяльності педагогічних працівників дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів щодо роботи з дітьми, які мають особливості психофізичного розвитку : наук.-метод. посіб. Біла Церква : КОПОПК, 2006.

13. Фунтікова О. О. Педагогічні умови підготовки фахівців до роботи в інклюзивному середовищі закладу дошкільної освіти. *Академічні візії*. 2024. № 35. С. 1–13. URL: <https://surl.li/uhsguo>

14. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посіб. К. : Видавничий центр «Академія», 2002. 528 с.

15. Tarasenko N., Rasskazova O., Hryhorenko V., Shkola O., Zhamardiy V., Davydchenko I., Shevchenko N. Innovative methods and information and communication technologies for the training of future teachers, educators and social workers as the leading subjects of health preservation of the young generation in the context of the COVID-19. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*. 2021. Vol. 12, No. 3. P. 21–29.

16. Пахомова Л. В. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05. Харків, 2020. 315 с.

17. Новальська Т. В. Наукова конференція як платформа співпраці наукових установ. *Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інноваційні трансформації ресурсів і послуг»*. 2022. URL: <https://surl.li/fwjfkj>

18. Майковська В., Юрко І. Workshop як інструмент практико-орієнтованого навчання і методико-технологічний засіб формування підприємницької компетентності. *Молодь і ринок*. 2023. № 2(169). С. 116–122. URL: <https://surl.li/gcjbws>

References

1. Butsyk, I. M. (2019). Obgruntuvannya organizatsiino-pedahohichnykh umov formuvannya doslidnytskoi kompetentnosti maibutnykh fakhivtsiv agroinzhenerii (na prykladi vyvchennia silskohospodarskykh mashyn) [Justification of organizational and pedagogical conditions for forming research competence of future agricultural engineering specialists (on the example of studying agricultural machines)]. *Osvitnii prostir Ukrainy – Educational Space of Ukraine*, 15, 73–80. DOI: <https://doi.org/10.15330/esu.15.73-80> [in Ukrainian].

2. Vdovychyn, T. Ya. (2013). Obgruntuvannya organizatsiino-pedahohichnykh umov dlia zabezpechennia navchalnoho protsesu maibutnykh fakhivtsiv u pedahohichnomu universyteti [Justification of organizational and pedagogical conditions for ensuring the educational process of future specialists in a pedagogical university]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problem – Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems*, 34, 225–229. Retrieved from <https://surl.li/lgzbbba> [in Ukrainian].

3. Ponomarenko, O. V. (2020). Poniattia «organizatsiino-pedahohichni umovy» v konteksti doslidzhenia profesiinoi osvity maibutnykh mahistriv psykholohii [The concept of «organizational and pedagogical conditions» in the context of research on professional education of future psychology masters]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnykh shkolakh – Pedagogy of Creative Personality*

Formation in Higher and General Educational Schools, 70(3), 197–200. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-3.36> [in Ukrainian].

4. Naumenko, S. (2024). Organizatsiino-pedahohichni umovy stvorennia intehrovanooho informatsiino-osvitnoho seredovyschcha u zakladi vyshchoi osvity [Organizational and pedagogical conditions for creating an integrated information and educational environment in higher education institutions]. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 72, 133–143. DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2024-72-133-143> [in Ukrainian].

5. Romanishyn, Yu. L., Bokhonko, Ye. O., & Mostovych, A. M. (2023). Neformalna ta informalna osvita doroslykh v Ukraini [Non-formal and informal adult education in Ukraine]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*, 63(2), 153–156. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/63.2.32> [in Ukrainian].

6. Kupina, O. V. (2021). Neformalna osvita v systemi osvity Ukrainy [Non-formal education in the education system of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats AIOHOΣ – Collection of scientific papers AIOΓOΣ*, 5, 61–64. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-05.02.2021.v5.19> [in Ukrainian].

7. Skryhun, N. P., Kochmaruk, M. V., & Kapinus, L. V. (2013). Sutnist motyvatsii yak vazhlyvoho chynnyka vplyvu na povedinku spozhyvacha [The essence of motivation as an important factor influencing consumer behavior]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini – Formation of Market Relations in Ukraine*, 4, 230–233. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2013_4_52 [in Ukrainian].

8. Kudinova, M. M., Mugdusiieva, N. K., & Chernyshova, A. S. (2017). Motyvatsiia pratsi yak instrument sotsialnoi polityky [Labor motivation as a tool of social policy]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 4. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5543> [in Ukrainian].

9. Tripak, M., & Harbarets, I. (2020). Motyvatsiia ta menedzhment subiekta inkluzyvnoi osvitnoi instytutsii v umovakh hlobalnoho ekonomichnoho rozvytku [Motivation and management of an inclusive educational institution subject in the context of global economic development]. *Ekonomichniy analiz – Economic Analysis*, 30(4), 157–163. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.04.157> [in Ukrainian].

10. Shevchenko, M. O. (2023). Formuvannia inkluzyvnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury u profesiinii pidhotovtsi [Formation of inclusive competence of future physical education teachers in professional training]. *Doctor's thesis*. Odesa: Pivdenoukrajnskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho [in Ukrainian].

11. Vasylieva, H. I. (2021). Formuvannia metodychnoi kompetentnosti pedahohichnykh pratsivnykiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity v umovakh inkluzyvnoho seredovyschcha [Formation of methodological competence of pedagogical workers in secondary education institutions under inclusive environment]. *Candidate's thesis*. Kyiv: National Pedagogical Dragomanov University [in Ukrainian].

12. Chubaruk, O. V. (Ed.). (2006). Metodychne zabezpechennia diialnosti pedahohichnykh pratsivnykiv doshkilnykh ta zahalnoosvitnykh navchalnykh zakladiv shchodo roboty z ditmy, yaki maiut osoblyvosti psykho-fizychnoho rozvytku [Methodological support for the activities of pedagogical staff in preschool and general educational institutions working with children with psychophysical development peculiarities]. Bila Tserkva: KOIPOPK [in Ukrainian].

13. Funtikova, O. O. (2024). Pedahohichni umovy pidhotovky fakhivtsiv do roboty v inkluzyvnomu seredovyschchi zakladu doshkilnoi osvity [Pedagogical conditions for preparing specialists to work in the inclusive environment of preschool education institutions]. *Akademichni vizii – Academic visions*, 35, 1–13. Retrieved from <https://surl.li/uhsguo> [in Ukrainian].

14. Fitsula, M. M. (2002). Pedahohika [Pedagogy]. Kyiv: Vydavnychiy tsentr «Akademiia» [in Ukrainian].

15. Tarasenko, N., Rasskazova, O., Hryhorenko, V., Shkola, O., Zhamardiy, V., Davydchenko, I., & Shevchenko, N. (2021). Innovative methods and information and communication technologies for the training of future teachers, educators and social workers as the leading subjects of health preservation of the young generation in the context of COVID-19. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, 12(3), 21–29.

16. Pakhomova, L. V. (2020). Pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pedahohiv do vykorystannia innovatsiinykh tekhnolohii u profesiinii diialnosti [Preparation of future social educators for using innovative technologies in professional activities]. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

17. Novalska, T. V. (2022). Naukova konferentsiia yak platforma spivpratsi naukovykh ustanov [Scientific conference as a platform for collaboration between scientific institutions]. In: *Mizhnarodna naukova konferentsiia «Biblioteka. Nauka. Komunikatsiia. Innovatsiini transformatsii resursiv i posluh» – The international scientific conference “Library. Science. Communication. Innovative transformations of resources and services”*. Retrieved from <https://surl.li/fwjfk> [in Ukrainian].

18. Maikovska, V., & Yurko, I. (2023). Workshop yak instrument praktyko-oriientovanoho navchannia i metodyko-tekhnolohichnyi zasib formuvannia pidpriiemnytskoi kompetentnosti [Workshop as a tool for practice-oriented learning and methodological-technological means of forming entrepreneurial competence]. *Molod i rynek – Youth and Market*, 2(169), 116–122. Retrieved from <https://surl.li/gcjbws> [in Ukrainian].

Жула Н. А. Організаційно-педагогічні умови неформальної освіти фахівців, які працюють з дітьми з аутизмом в інклюзивному середовищі: теоретичний аналіз

У статті здійснено теоретичний аналіз організаційно-педагогічних умов неформальної освіти фахівців, які працюють з дітьми з розладами аутистичного спектру в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Розглянуто актуальність проблеми підготовки педагогічних працівників до ефективної роботи з даною категорією дітей в контексті сучасних викликів інклюзивної освіти в Україні. Обґрунтовано, що традиційні формальні програми підвищення кваліфікації часто не забезпечують достатньої гнучкості та практичної спрямованості для задоволення специфічних освітніх потреб дітей з аутизмом. У зв'язку з цим підкреслено важливість розвитку неформальної освіти як дієвого інструменту оперативного оновлення знань та вдосконалення практичних навичок педагогів.

Проаналізовано сутність та потенціал різних форм неформальної освіти, таких як тренінги, майстер-класи, супервізії, у контексті професійної підготовки фахівців з інклюзії. Виявлено недостатню розробленість організаційно-педагогічних умов для системного впровадження неформальної освіти у процес підготовки та підвищення кваліфікації суб'єктів соціально-педагогічної підтримки дітей з аутизмом. Наголошено на необхідності створення чіткої системи організації та методичного забезпечення неформальної освіти, яка б враховувала специфіку роботи з дітьми з аутизмом та сприяла обміну досвідом між фахівцями. Визначено перспективні напрями подальших досліджень у галузі розробки та впровадження ефективних моделей неформальної освіти для фахівців, які працюють в інклюзивному середовищі.

Ключові слова: неформальна освіта, інклюзивна освіта, діти з аутизмом, фахівці, організаційно-педагогічні умови, професійна підготовка.

Zhula N. A. Organizational and pedagogical conditions of non-formal education of specialists working with children with autism in an inclusive environment: theoretical analysis

The article provides a theoretical analysis of the organizational and pedagogical conditions of non-formal education for specialists working with children with autism spectrum disorders in the context of an inclusive educational environment. The relevance of the problem of preparing teaching staff for effective work with this category of children in the context of modern challenges of inclusive education in Ukraine is considered. It is substantiated that traditional formal in-service training programs often do not provide sufficient flexibility and practical orientation to meet the specific educational needs of children with autism. In this regard, the importance of developing non-formal education as an effective tool for the rapid updating of knowledge and improvement of practical skills of teachers is emphasized.

The essence and potential of various forms of non-formal education, such as trainings, workshops, supervisions, in the context of professional development of inclusion specialists are analyzed. The insufficient development of organizational and pedagogical conditions for the systematic implementation of non-formal education in the process of training and professional development of subjects of social and pedagogical support for children with autism is revealed. The necessity of creating a clear system of organization and methodological support for non-formal education, which would take into account the specifics of working with children with ASD and promote the exchange of experience between specialists, is emphasized. Promising directions for further research in the field of development and implementation of effective models of non-formal education for specialists working in an inclusive environment are identified.

Key words: non-formal education, inclusive education, children with autism, specialists, organizational and pedagogical conditions, professional training.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2025 р.

Прийнято до друку 20.06.2025 р.

